

نگرش کارشناسان فضای سبز شهر تهران نسبت به کشاورزی شهری و سنجش مسائل و مشکلات
استفاده از این نوع کشاورزی

نگین بیگلری

دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس

Biglari.n@gmail.com

غلامرضا پزشکی‌راد

دانشیار دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس

سعید فعلی

دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس

مکاتبه کننده: نگین بیگلری

آدرس پستی: تهران، خیابان جلال آل احمد، پل نصر، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده کشاورزی، گروه ترویج و آموزش

کشاورزی

تلفن تماس: ۰۹۱۲۵۳۱۸۴۳۶

چکیده

روند رو به رشد جمعیت شهرها و تأمین غذا برای این جمعیت با توجه به محدودیت تولیدات کشاورزی در روستاها نیاز به یک برنامه‌ریزی دقیق دارد. برنامه‌ریزان کشاورزی و شهری در پاسخ به این نیاز نوعی کشاورزی بنام "کشاورزی شهری" را معرفی می‌کنند. هدف کلی این پژوهش توصیفی، بررسی نگرش کارشناسان فضای سبز شهرداری در رابطه با جنبه‌های مختلف و مشکلات استفاده از "کشاورزی شهری" است. ابزار پژوهش، پرسشنامه‌ای ساختارمند حاوی سؤالات بسته‌پاسخ بود که روایی و پایایی آن تأیید گردید. جامعه آماری مورد نظر شامل کلیه کارشناسان فضای سبز شهر تهران ($N=312$) است، که از این میان، تعداد 175 نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تناسبی به‌عنوان نمونه آماری با استفاده از جدول مورگان و کرجسی انتخاب شدند و در نهایت 152 پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت ($n=152$). یافته‌های توصیفی تحقیق نشان می‌دهند که نگرش اکثریت کارشناسان فضای سبز (85 نفر یا 57/24٪) نسبت به کشاورزی شهری در سطح "مساعد" قرار دارد. از طرفی، بیشترین میزان نگرش کارشناسان فضای سبز نسبت کشاورزی شهری، به‌ترتیب، در جنبه‌های: (1) زیست-محیطی؛ (2) سیاست‌گذاری؛ (3) اقتصادی-اجتماعی؛ (4) آموزشی-ترویجی به‌دست آمد. در نهایت اینکه، وجود فلزات سنگین در خاک و هوای شهرها، عدم دسترسی به زمین برای کشاورزی شهری و بالا بودن هزینه‌های اولیه در کشاورزی از مهمترین مسائل و مشکلات کشاورزان شهری از دیدگاه کارشناسان فضای سبز شهر تهران می‌باشند.

واژگان کلیدی: کشاورزی شهری، شهرداری، کارشناسان فضای سبز، شهر تهران.

مقدمه

بر طبق برآوردهای صورت گرفته تا سال ۲۰۵۰ میلادی جمعیت جهان در حدود ۹ بیلیون نفر تخمین زده می‌شود، که از این مقدار، دو سوم در شهرها زندگی خواهند کرد. با توجه به این افزایش جمعیت در شهرها نیاز به یک برنامه‌ریزی دقیق برای ایجاد امنیت غذایی و تأمین غذای این جمعیت در حال رشد احساس می‌شود (Anonymous, 2007). برنامه‌ریزان کشاورزی و شهری در پاسخ به این نیاز، نوعی از کشاورزی بنام "کشاورزی شهری" را معرفی می‌کنند. بحث در مورد کشاورزی شهری در دهه ۱۹۸۰ میلادی مطرح شد و در دهه ۱۹۹۰ میلادی توجه بیشتری به آن شده بود (Okpala, 2002). راجرسون^۲ (۱۹۹۶) بیان می‌کند که در اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی فقط ۲۵-۱۰ درصد از جمعیت شهرها در فعالیت‌های کشاورزی درگیر بودند تا اینکه بواسطه این نوع کشاورزی این مقدار به ۷۰ درصد از جمعیت شهرها در آفریقا و ۶۰ درصد در آسیا افزایش یافت. تولیدات کشاورزی در مناطق شهری یک پدیده جدیدی در کشورهای در حال توسعه نیست، برآوردهای برنامه‌ریزان توسعه در ایالت متحده نشان می‌دهد که حدود ۸۰۰ میلیون از ساکنین شهرها از اواسط دهه ۱۹۹۰ به صورت تجاری و یا معیشتی در تولید محصولات کشاورزی شرکت کرده‌اند (UNDP, 1996).

ماکسول^۳ (۱۹۹۹) کشاورزی شهری را به‌عنوان انجام فعالیت‌های کشاورزی درون شهرها و جاهایی که فضاهای خالی در دسترس است، تعریف کرده است. وی معتقد است که کشاورزی شهری باعث رشد گیاهان و حیوانات در مناطق شهری شده که این کار نیز باعث می‌شود تا انسان‌ها در مناطق شهری زنده بمانند. کشاورزی شهری هم یک کار و هم یک فعالیت است و فرصت‌های جدی را برای توسعه پایدار و مدیریت شهرها به وجود می‌آورد، تغییرات مهمی را در محیط زندگی، سلامتی و در مدیریت زمین ایجاد می‌کند، فرصتی را به فقرا شهری می‌دهد تا هزینه‌های غذای خانوار را کاهش دهند، امنیت غذایی را به وجود می‌آورد و تغذیه را برای ایجاد سلامتی بیشتر کنترل می‌کند (Rana, 2006). کشاورزی شهری عنصر حیاتی برای بقای فقرای شهری در کشورهای در حال توسعه است و پاسخی برای افزایش شهرنشینی و وضعیت اقتصادی ضعیف فقرا است (Ratta & Nasr, 1996).

کشاورزی شهری از اهداف توسعه پایدار شامل حفاظت زیست‌محیطی، سلامتی و تغذیه، کاهش فقر، ساخت توانایی‌های جامعه، تصمیم‌گیری‌های مشارکتی و توسعه اقتصادی جامعه حمایت می‌کند و به‌عنوان یک شبکه متحرک به خاطر طبیعت چند بخشی و هدایت شهروندان به سمت دانش‌ها و راه‌حل‌ها شناخته شده است (Wekerle, 2004). کشاورزی شهری دارای مزایای زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد. دو جنبه سیاست‌گذاری در کشاورزی شهری و آموزش کشاورزی شهری از مهمترین جنبه‌هایی هستند که در به‌کارگیری کشاورزی شهری دارای اهمیت می‌باشند. از گذشته، شهرها و سیستم‌های غذایی‌شان بهم وابسته بوده‌اند، به‌طوریکه شهرنشینان به غذای تولیدی و سیستم‌های توزیع برای پایدار ماندن خودشان وابسته هستند. شهرداری‌ها به همراه وزارت کشاورزی در کشورهای توسعه یافته در کشاورزی شهری مشارکت می‌کنند (Altieri et al., 1999). پاتا‌کچی و کافمن در پاسخ به این سؤال که چرا برنامه‌ریزان شهری در کشاورزی شهری

¹ Urban Agriculture

² Rogerson

³ Maxwell

مشارکت نمی‌کنند، اینگونه مطرح می‌کنند که برنامه‌ریزان شهری معتقد هستند که کشاورزی مخصوص مناطق روستایی است نه مناطق شهری، بنابراین تمایل چندانی برای سیاست‌گذاری در کشاورزی شهری ندارد و همچنین آنها درک درستی از وجود مشکلات موجود در سیستم‌های غذایی ندارند (Mendes et al., 2008).

این نوع کشاورزی دارای مشکلاتی نیز است که از جمله آن می‌توان به خطر بیماری‌زایی ناشی از وجود فلزات سنگین موجود در خاک شهرها اشاره کرد و نیز خطراتی که استفاده از زباله‌های تر ضعیف در بیماری‌زایی دارند. مشکل دیگر روبه‌روی کشاورزی شهری، عدم امنیت برای محصولات است که در مکان‌های عمومی کشت می‌شوند. یکی دیگر از مشکلات کشاورزی شهری این است که این نوع کشاورزان دانش و مهارت لازم را برای تولید، فراوری و بازاریابی محصولات غذایی ندارند. از طرفی، هزینه اولیه سرمایه‌گذاری (ابزار و تجهیزات، نیروی کار، اجاره، بیمه، فرآوری محصولات، بسته‌بندی و بازاریابی) در کشاورزی شهری زیاد است (Bryld, 2003). با توجه به مطالب ذکر شده و فقدان سابقه این نوع کشاورزی در کشور، هدف کلی این تحقیق، بررسی نگرش کارشناسان فضای سبز مناطق ۲۲ گانه شهرداری‌های شهر تهران نسبت به کشاورزی شهری و سنجش مسائل و مشکلات در استفاده از این نوع کشاورزی می‌باشد.

مواد و روش تحقیق

این تحقیق به روش پیمایشی انجام شده و از نوع توصیفی می‌باشد. از آنجایی که ایجاد و گسترش کشاورزی شهری در دنیا توسط برنامه‌ریزان شهری و شهرداری‌ها صورت می‌گیرد، جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارشناسان فضای سبز مناطق ۲۲ گانه شهرداری‌های شهر تهران اعم از بخش خصوصی (۲۴۴ نفر) و دولتی (۶۷ نفر) می‌باشند ($N=312$). حجم نمونه مورد مطالعه از طریق جدول مورگان و کرجسی^۴ (۱۹۷۰) ۱۷۵ نفر برآورد شد که در نهایت ۱۵۲ پرسشنامه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تناسبی (در دو طبقه شامل بخش‌های خصوصی و دولتی) جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد نظر، پرسشنامه‌ای در دو بخش تدوین شد. بخش اول برای شناسایی نگرش کارشناسان نسبت به کشاورزی شهری و بخش دوم برای سنجش مشکلات استفاده از کشاورزی شهری طراحی شده بود. شایان ذکر است که برای سنجش بخش اول از طیف لیکرت ۵ قسمتی در دامنه خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵ و برای بخش دوم از کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵ استفاده شده بود. به منظور تعیین روایی ظاهری و محتوایی پرسشنامه از نظرات صاحب‌نظران این حوزه (استادان علوم ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه تهران و کارشناسان فضای سبز سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهرداری تهران) استفاده شد که پس از اعمال نظرات اصلاحی آنها، پرسشنامه نهایی تدوین گردید. برای تعیین اعتبار پرسشنامه مذکور نیز تعداد ۳۰ نسخه از پرسشنامه توسط کارشناسان جامعه آماری خارج از حجم نمونه تکمیل شد که از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، ضریب اعتبار کلی پرسشنامه ۰/۸۴ به دست آمد که براساس نظرات کارشناسان در سطح قابل اعتماد قرار دارد. در این تحقیق از روش آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) استفاده شده است و همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از برنامه SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد.

⁴ Krejcie & Morgan

نتایج و بحث

نگرش کارشناسان نسبت به جنبه زیست- محیطی کشاورزی شهری

برای سنجش نگرش کارشناسان نسبت به جنبه زیست - محیطی کشاورزی شهری از ۸ گویه در مقیاس طیف لیکرت پنج‌قسمتی استفاده شده است که از ۱=کاملاً مخالفم، ۲=مخالفم، ۳=بی‌نظم، ۴=موافقم و ۵=کاملاً موافقم، رتبه‌بندی شده بود. در جدول شماره (۱) میانگین، انحراف معیار و اولویت‌بندی گویه‌های نگرش کارشناسان فضای سبز در مورد جنبه زیست - محیطی کشاورزی شهری بیان شده است. نتایج جدول شماره یک نشان می‌دهند که مساعدترین و نامساعدترین گویه نگرش کارشناسان فضای سبز به ترتیب در گویه‌های "کاهش گرد و خاک و جذب آلودگی از طریق برگ‌ها در کشاورزی شهری" و "استفاده از سموم بیولوژیکی، کودهای بیولوژیکی و تکنیک سنتی در کشاورزی شهری" می‌باشد.

جدول ۱- نگرش کارشناسان فضای سبز پیرامون جنبه زیست - محیطی کشاورزی شهری (n=۱۵۲)

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه‌ها
۱	۰/۵۵	۴/۴۷	کاهش گرد و خاک و جذب آلودگی از طریق برگ‌ها در کشاورزی شهری
۲	۰/۶۹	۴/۳۸	ایجاد کمربند سرسبز در اطراف شهرها توسط کشت درختان و گیاهان
۳	۰/۶۸	۴/۰۵	افزایش رطوبت و کاهش گرمای تابش در آب و هوای خشک
۴	۱/۰۴	۳/۵۴	خنک نگهداشتن پشت بام‌ها توسط کشت روی پشت بام
۵	۱/۰۷	۳/۴۵	استفاده مجدد از زباله‌های ارگانیک
۶	۱/۰۱	۳/۹۲	سبز شدن محیط زندگی و بهبود فضاهای شهری
۷	۱/۱۹	۳/۲۲	استفاده کمتر از سموم و کودهای شیمیایی در کشاورزی شهری
۸	۱/۰۷	۳/۱۰	استفاده از سموم بیولوژیکی، کودهای بیولوژیکی و تکنیک سنتی
	۰/۹۱	۳/۷۶	مجموع

* ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳=بی‌نظم، ۴= موافقم، ۵= کاملاً موافقم

نگرش کارشناسان نسبت به جنبه اقتصادی- اجتماعی کشاورزی شهری

در این تحقیق برای سنجش نگرش کارشناسان نسبت به جنبه اقتصادی- اجتماعی کشاورزی شهری از ۱۵ گویه در مقیاس طیف لیکرت پنج‌قسمتی استفاده شده است که از ۱=کاملاً مخالفم، ۲=مخالفم، ۳=بی‌نظم، ۴=موافقم و ۵=کاملاً موافقم، رتبه‌بندی شده بود. در جدول شماره (۲) میانگین، انحراف معیار و اولویت‌بندی گویه‌های نگرش کارشناسان فضای سبز در مورد جنبه اقتصادی- اجتماعی کشاورزی شهری بیان شده است. نتایج جدول شماره دو نشان می‌دهند که مساعدترین و نامساعدترین گویه نگرش کارشناسان فضای سبز به ترتیب در گویه‌های "ایجاد فرصت برای یاد گرفتن در مورد لذت بردن از کشت و کار" و "کاهش هزینه‌های غذای خانوار در کشاورزی شهری" می‌باشد.

جدول ۲- نگرش کارشناسان فضای سبز پیرامون جنبه اقتصادی- اجتماعی کشاورزی شهری (n=۱۵۲)

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه ها
۱	۰/۸۱	۳/۹۲	ایجاد فرصت برای یادگرفتن در مورد لذت بردن از کشت و کار
۲	۰/۵۹	۳/۸۰	ابزاری برای سرگرمی و پر کردن اوقات فراقت
۳	۰/۸۹	۳/۷۶	درآمد و سلامتی برای افراد بازنشسته به عنوان نیروی کار
۴	۰/۸	۳/۶۹	انجام کشاورزی شهری در زمین های کوچکتر و بدون نیاز به تکنولوژی
۵	۰/۹۵	۳/۶۵	کاهش ضایعات محصولات کشاورزی به دلیل مسافت کمتر جهت حمل و نقل
۶	۰/۹۶	۳/۶۰	کاربردی تر بودن کشاورزی شهری در زمین هایی که برای ساختمان سازی مناسب نیستند
۷	۰/۹۵	۳/۵۵	ایجاد توسعه در بلندمدت با به کار گیری زنان و جوانان
۸	۰/۸۳	۳/۴۴	حاشیه ای بودن فعالیت کشاورزی شهری از دیدگاه مردان خانواده
۹	۰/۹۳	۳/۴۳	هزینه های اولیه بالا در کشاورزی شهری
۱۰	۰/۹۶	۳/۳۹	زمان بیشتر برای زنان جهت مشارکت در کشاورزی شهری
۱۱	۱/۰۴	۳/۳۰	فرصتی برای مهاجران روستایی در جهت استفاده از مهارت های خود
۱۲	۰/۹۷	۳/۲۵	ایجاد درآمد از زمین های در دسترس
۱۳	۱/۰۴	۳/۱۹	کاهش هزینه های گرمایشی و سرمایشی
۱۴	۱/۸	۲/۹۹	استفاده از زمین های بدون استفاده و افراد بیکار در پاک ها، بیمارستان ها و مدارس
۱۵	۱/۰۹	۲/۸۰	کاهش هزینه های غذای خانوار
	۰/۹۷	۳/۴۵	مجموع

* ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= بی نظرم، ۴= موافقم، ۵= کاملاً موافقم

نگرش کارشناسان نسبت به جنبه آموزشی- ترویجی کشاورزی شهری

در این تحقیق برای سنجش نگرش کارشناسان نسبت به جنبه آموزشی- ترویجی کشاورزی شهری از ۵ گویه در مقیاس طیف لیکرت پنج قسمتی استفاده شده است که از ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= بی نظرم، ۴= موافقم و ۵= کاملاً موافقم، رتبه بندی شده بود. در جدول شماره (۳) میانگین، انحراف معیار و اولویت بندی گویه های نگرش کارشناسان فضای سبز در مورد جنبه آموزشی- ترویجی کشاورزی شهری بیان شده است. نتایج جدول شماره سه نشان می دهد که مساعدترین و نامساعدترین گویه نگرش کارشناسان فضای سبز به ترتیب در گویه های "تدریس در حین تولید و تولید در حین تدریس" و "اهمیت کمتر آموزش کشاورزی شهری در کشورهای در حال توسعه" می باشد.

جدول ۳- نگرش کارشناسان فضای سبز پیرامون جنبه آموزشی- ترویجی کشاورزی شهری (n=۱۵۲)

رتبه	انحراف معیار	میانگین*	گویه
۱	۰/۶۴	۳/۸۳	تدریس در حین تولید و تولید در حین تدریس
۲	۰/۸۲	۳/۶۹	توسعه منابع انسانی از طریق آموزش کشاورزی شهری
۳	۱/۲۲	۳/۳۹	عدم نیاز این آموزش به مکان و زمان خاص و قابلیت اجرای آن در هر کجا حتی بیمارستان ها و زندان ها
۴	۰/۸۵	۳/۰۹	اهمیت آموزش کشاورزی شهری به نسبت به دیگر اقشار شهری
۵	۱/۱۴	۳/۰۲	اهمیت کمتر آموزش کشاورزی شهری در کشورهای توسعه یافته
	۰/۹۳	۳/۴	مجموع

* ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= بی‌نظم، ۴= موافقم، ۵= کاملاً موافقم

نگرش کارشناسان نسبت به جنبه سیاست‌گذاری‌های کشاورزی شهری

در این تحقیق برای سنجش نگرش کارشناسان نسبت به جنبه سیاست‌گذاری کشاورزی شهری از ۱۰ گویه در مقیاس طیف لیکرت پنج‌قسمتی استفاده شده است که از ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= بی‌نظم، ۴= موافقم و ۵= کاملاً موافقم، رتبه‌بندی شده بود. در جدول شماره (۴) میانگین، انحراف معیار و اولویت‌بندی گویه‌های نگرش کارشناسان فضای سبز در مورد جنبه سیاست‌گذاری کشاورزی شهری بیان شده است. نتایج جدول شماره چهار نشان می‌دهند که مساعدترین و نامساعدترین گویه نگرش کارشناسان فضای سبز به ترتیب در گویه‌های "لزوم ایجاد برنامه‌های آموزشی در مدارس در جهت ایجاد پیوستگی تغذیه و باغبانی" و "نبود درک درست از وجود مشکلات موجود در سیستم غذایی" می‌باشد.

جدول ۴- نگرش کارشناسان فضای سبز پیرامون جنبه سیاست‌گذاری کشاورزی شهری (n=۱۵۲)

رتبه	میانگین*	انحراف معیار	گویه
۱	۴/۳۲	۰/۶۵	لزوم ایجاد برنامه‌های آموزشی در مدارس در جهت ایجاد پیوستگی تغذیه و باغبانی
۲	۴/۳۱	۰/۶۴	لزوم حمایت شهرداری‌ها در مورد آموزش عمومی کشاورزی شهری
۳	۳/۸۲	۰/۷۹	نبود تمایل زیاد در سیاست‌گذاران شهری برای سیاست‌گذاری در کشاورزی شهری
۴	۳/۷۶	۱/۰۹	لزوم حمایت‌های زیربنایی در جهت ارائه خدمات برای کشاورزی شهری
۵	۳/۷۲	۰/۸۳	باید گام‌های مثبتی در جهت ایجاد قانونی مشخص برای کشاورزی شهری برداشته شود
۶	۳/۴۷	۰/۸۹	سیاست‌گذاران تصور می‌کنند کشاورزی شهری مخصوص مناطق روستایی است نه شهری
۷	۳/۴۴	۰/۸۵	نبود شرایط لازم برای هدایت کردن مسائل کشاورزی شهری از دیدگاه سیاست‌گذاران
۸	۳/۳۶	۰/۸۵	محدودیت دانش برنامه‌ریزان در مورد امنیت غذایی
۹	۳/۲۶	۰/۹۱	نبود سرمایه لازم برای راه‌اندازی و اجرای کشاورزی شهری از دیدگاه برنامه‌ریزان
۱۰	۳/۲۳	۰/۸۸	نبود درک درست از وجود مشکلات موجود در سیستم‌های غذایی
	۳/۶۶	۰/۸۳	مجموع

* ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= بی‌نظم، ۴= موافقم، ۵= کاملاً موافقم

اولویت‌بندی نگرش کارشناسان فضای سبز در رابطه با جنبه‌های مختلف کشاورزی شهری

نتایج جدول شماره (۶) نشان می‌دهند که نگرش اکثریت (۸۵ نفر یا ۵۷/۲۴٪) کارشناسان فضای سبز در رابطه با جنبه‌های مختلف کشاورزی شهری در سطح "مساعد" قرار دارد. همچنین نتایج جدول شماره (۵) نشان می‌دهند که مساعدترین نگرش کارشناسان به ترتیب در جنبه‌های (۱) زیست- محیطی کشاورزی شهری، (۲) سیاست‌گذاری کشاورزی شهری، (۳) اقتصادی- اجتماعی کشاورزی شهری، (۴) آموزشی - ترویجی کشاورزی شهری می‌باشد.

جدول ۵- اولویت‌بندی نگرش کارشناسان فضای سبز در رابطه با جنبه‌های مختلف کشاورزی شهری (n=۱۵۲)

رتبه	میانگین*	انحراف معیار	گویه
۱	۳/۷۶	۰/۹۱	جنبه زیست- محیطی کشاورزی شهری
۲	۳/۶۶	۰/۸۳	جنبه سیاست‌گذاری کشاورزی شهری
۳	۳/۴۵	۰/۹۷	جنبه اقتصادی- اجتماعی کشاورزی شهری
۴	۳/۴۰	۰/۹۳	جنبه آموزشی- ترویجی کشاورزی شهری
	۳/۵۶	۰/۹۱	مجموع

* ۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= بی‌نظرم، ۴= موافقم، ۵= کاملاً موافقم

جدول ۶- طبقه‌بندی نگرش کارشناسان فضای سبز نسبت به کشاورزی شهری (n=۱۵۲)

دسته‌بندی داده‌ها	توصیف	فراوانی	درصد
۰-۱/۴۹	نامساعد	۰	۰
۱/۵-۲/۵	بی‌نظر	۶۷	۴۲/۷۶
۲/۵۱-۵	مساعد	۸۵	۵۷/۲۴

مسائل و مشکلات استفاده از کشاورزی شهری

در این تحقیق برای سنجش دیدگاه کارشناسان نسبت به مشکلات کشاورزی شهری از شش گویه در مقیاس لیکرت پنج‌قسمتی استفاده شده است که از ۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد و ۵=خیلی زیاد، رتبه‌بندی شده بود. در جدول شماره (۶) میانگین، انحراف معیار و اولویت‌بندی دیدگاه کشاورزان درباره مسائل و مشکلات استفاده از کشاورزی شهری بیان شده است. همانطور که در جدول شماره شش آمده است بیشترین و کمترین میزان نگرش کارشناسان فضای سبز به ترتیب "امکان وجود فلزات سنگین نظیر سرب در خاک و هوای شهرها" و "دسترسی به بازار فروش محصولات کشاورزی" می‌باشد.

جدول ۶- مسائل و مشکلات استفاده از کشاورزی شهری از دیدگاه کارشناسان (n=۱۵۲)

رتبه	میانگین*	انحراف معیار	گویه
۱	۴/۰۴	۰/۷۳	وجود فلزات سنگین نظیر سرب در خاک و هوای شهرها
۲	۳/۹۳	۰/۸۶	کشاورزان شهری زمین برای کشت ندارند
۳	۳/۸۶	۰/۹۷	بالا بودن هزینه اولیه در کشاورزی شهری
۴	۳/۸۴	۰/۷۹	تخریب مناطق کشت شده
۵	۳/۱۳	۱/۱۳	فقدان دانش و مهارت لازم در کشاورزان شهری برای تولید، فرآوری و بازاریابی محصولات
۶	۳/۱۲	۱/۸۶	مشکل کشاورزان شهری در مورد دسترسی به بازار فروش محصولات
	۳/۶۵	۱/۰۵	مجموع

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

هدف کلی این تحقیق، شناسایی نگرش کارشناسان فضای سبز مناطق ۲۲ گانه شهرداری شهر تهران نسبت به کشاورزی شهری و سنجش مسائل و مشکلات استفاده از این نوع کشاورزی می‌باشد. از این رو، چهار جنبه مختلف کشاورزی شهری: زیست-محیطی، اقتصادی-اجتماعی، آموزشی-ترویجی و سیاست‌گذاری مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج تحقیق نشان می‌دهند که میانگین نگرش کشاورزان پیرامون جنبه‌های مختلف کشاورزی شهری در سطح "مساعد" (۸۵ نفر یا ۵۷/۲۴٪) است. از طرفی بیشترین میزان موافقت کارشناسان نسبت به گویه‌های جنبه زیست-محیطی ($M=3/76$ و $SD=0/91$) و کمترین میزان موافقت کارشناسان نسبت به گویه‌های جنبه آموزشی کشاورزی شهری ($M=3/4$ و $SD=0/93$) است. وکرلا^۵ (۲۰۰۴) و آلتیری و همکاران^۶ (۱۹۹۹) نیز جنبه زیست-محیطی را مهمترین دلیل استفاده از کشاورزی شهری بیان می‌کنند. در مورد مسائل و مشکلات پیش روی استفاده از کشاورزی شهری از دیدگاه کارشناسان، امکان وجود فلزات سنگین از جمله سرب در اولویت اول ($M=4/04$ و $SD=0/73$) و عدم دسترسی به زمین برای کشاورزی شهری ($M=3/84$ و $SD=0/79$) و بالا بودن هزینه اولیه در کشاورزی شهری ($M=3/13$ و $SD=1/13$) از مهمترین مسائل و مشکلات کشاورزان شهری از دیدگاه کارشناسان فضای سبز شهر تهران می‌باشند که در اولویت‌های بعدی ذکر شده‌اند.

⁵ Wekerle

⁶ Altieri et al.

- Altieri, A. M., Companioni, N., Canizares, K., & Murphy, C. (1999). The greening of the barrios: urban agriculture for food security in Cuba. *Agriculture and Human Values*, 16 (2): 131-135.
- Anonymous. (2007). Urban farming against hunger. *Appropriate Technology*, 34 (1).
- American Planning Association Food System Planning Committee. (2006). Food system planning white paper (Prepared for the American Planning Association Legislative and Policy Committee.) Chicago: Author.
- Bryld, E. (2003). Potentials, problems and policy implications for urban agriculture in developing countries. *Agriculture and Human Values*, 20: 79-86.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30: 608-610.
- Maxwell, D. (1999). The political economy of urban food security in Sub-Saharan Africa. *World Development*, 27 (11): 1939–1953.
- Mendes, W., Balmer, K., Kaethler, T. & Rhoads, A. (2008). Using land inventories to plan for urban agriculture American planning association. *Journal of the American Planning Association*, 74 (4): 435-449.
- Okpala, D. C. I. (2002). Urbanization, poverty and urban food security. *Urban Agriculture Magazine*, World Summit Special Issue, August 2002.
- Rana, P. M. (2006). Environmental considerations of urban agriculture: a case of Rajshahi city, Bangladesh. *The Journal of Geo-environment*, 6: 28-40.
- Ratta, A. & Nasr, J. (1996). Urban agriculture and the African urban food supply system. *African Urban Quarterly* 11(2/3): 154–161.
- Rogerson, C. M. (1997). Globalization of informalization? African Urban economies in the 1990s. In C. Rakodi (ed.), *The Urban Challenge in Africa*. Geneva: United Nations University Press.
- UNDP (1996). *Urban Agriculture – Food, Jobs and Sustainable Cities*. New York: United Nations Development Programme Publication Series for Habitat II, Volume One.
- Wekerle, G. R. (2004). Food justice movements: policy, planning, and networks. *Journal of Planning Education and Research*, 23 (4): 378-386.

Assessing Attitudes of Tehran Greenbelt Specialists' Attitude towards the Urban Agriculture (UA) and Investigating Issues and Problems of their Use

Abstract

Reports indicate that two third of the world population is living in cities. Securing food for growing population of cities with limiting agricultural production in vilages, needs a precise program. Civic planners introduce urban agriculture (UA) to meet this need. Hence, the purpose of this descriptive research is to assess greenbelt specialists' attitude of Tehran on the UA and investigate issues and problems of their use. The research instrument was a structured questionnaire with close-ended questions, whose its validity and reliability confirmed. The target population of this study consisted of all greenbelt specialists in Tehran (N=312) out of which, according to Krejcie and Morgam Table, 175 people were selected using statistical sampling in a stratified randomization method. Finally, 152 questionnaires were gathered and analyzed. Findings revealed that majority of greenbelt specialists reflected a "favorable" attitudes toward UA. Furthermore, their attitutte toward UA were mainly expressed on issues including: environmental, policy-related, socio-economic, and extension education aspects, respectively. Existance of heavy metals in soil, no accessing of land for cultivation, and high primary costs in agriculture were the main problems geared to use of UA by the greenbelt specialists.

Key words: Urban Agriculture (UA), Municipal, Greenbelt Specialists, Tehran